

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет соціології

Кафедра галузевої соціології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СОЦІОЛОГІЯ ПРОСТОРУ

для студентів

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 054 Соціологія
освітній ступінь бакалавр
освітня програма соціологія
вид дисципліни вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2024/2025
Семестр	3
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладач: Алла ПЕТРЕНКО-ЛИСАК

Продовжено: на 20__/20__ н.р. (_____) «__» ____ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)
на 20__/20__ н.р. (_____) «__» ____ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2024

Розробник: кандидат соціологічних наук, доцент, доцент кафедри галузевої соціології Алла ПЕТРЕНКО-ЛИСАК

ЗАТВЕРДЖЕНО
зав. кафедри галузевої соціології
(підпис) Ольга БЕЗРУКОВА
Протокол № 15 від «29» серпня 2024 р.

Схвалено науково-методичною комісією факультету соціології

Протокол № 7 від «31» серпня 2024 р.
Голова науково-методичної комісії (підпис) Тетяна ЧЕРВІНСЬКА

1. Мета дисципліни – ознайомлення з основними теоретичними визначеннями, способами тлумачень та означень понять «простір» та «соціальний простір» в соціології, соціально-гуманітарних та суміжних науках, актуалізація теми простору в соціологічній рефлексії, означення наукової перспективи використання просторових концептів в соціологічній евристичній.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати історію соціологічного знання*
2. *Вміти аналітично мислити*
3. *Володіти елементарними навичками роботи з комп'ютерною та цифровою технікою*

3. Анотація навчальної дисципліни: дисципліна є дисципліною вільного вибору студентів (перелік 1); структурно носить проблемний характер, сприяє формуванню в професійній свідомості майбутніх соціологів уявлень щодо проблематичності просторових концептів і метафор в соціологічній теорії. Передбачається набуття вмінь працювати з сучасною науковою літературою, критично опрацьовувати першоджерела, розвиток навичок аналізу, порівняння та оцінки методологічної спроможності різних концепцій соціального простору, здобуття знань про способи тлумачень та означень поняття «соціальний простір», про відмінності між фізичним і соціальним просторами суспільства, про основні теоретичні концепції, які експлікують поняття соціального простору, про роль і значення просторових метафор в соціології, про сутність просторових образів та уявлень та їхнє соціальне значення.

4. Завдання (навчальні цілі): основним завданням є сприяння формуванню в професійній свідомості майбутніх соціологів уявлень щодо проблематичності та евристичного потенціалу просторових концептів і метафор в соціологічних дослідженнях та аналітичній роботі.

Що спрямовано на формування наступних *компетентностей*:

СК01. Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології.

СК09. Здатність визначати теоретико-методологічні засади й формулювати ключові результати досліджень окремих галузей соціологічного знання.

5. Результати навчання за дисципліною:

Код	Результат навчання (РН) (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)	Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та порогові критерії оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
1	знати відмінності між фізичним і соціальним просторами суспільства, основні теоретичні концепції, що експлікують поняття простору, соціального передусім; роль і значення просторових метафор в соціології, сутність просторових образів та уявлень та їхнього соціального значення; поняття простору тіла, простору місця, простору дії, відмінності та діалектичні зв'язки між глобалізацією, регіоналізацією, локалізацією	лекції, практичні заняття, самостійна робота	контрольна робота; тест та розгорнуте есе; практичні завдання (кейси);	40
2	вміти працювати з сучасною науковою літературою, критично опрацьовувати першоджерела, використовувати методи аналізу, порівнювати та оцінювати методологічну спроможність різних концепцій та методологій вивчення соціального простору	лекції, практичні заняття, самостійна робота	контрольна робота; тест та розгорнуте есе; практичні завдання (кейси);	35
3	організувати та презентувати дослідницький проект	самостійна робота, практичні заняття	презентація, колоквиум	15
4	вести аналітичну, дослідницьку та пошукову діяльність	самостійна робота, практичні заняття	контрольна робота; тест та розгорнуте есе; практичні завдання (кейси)	10

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Програмні результати навчання (назва)	Результати навчання дисципліни (код)			
	1	2	3	4
ПРН01. Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності.	+	+	+	
ПРН13. Визначати теоретико-методологічні та концептуальні засади дослідження окремих галузей соціологічного знання			+	+
ПРН14. Володіти навичками соціологічного аналізу соціальних проблем та соціологічного обґрунтування рішень їхнього регулювання	+	+		

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. активна робота на лекційних та практичних заняттях: РН1, РН2, РН4 – **50 балів (32 мінімум)**;
2. виконання контрольних робіт: РН1, РН2, РН4 – **30 балів (16 мінімум)**: *КР1 – 12 (7), КР2 – 10 (5), КР3 – 8 (4)*;

3. виконання та презентація результатів практичного завдання (кейсів): РН3 – **20 балів (12 мінімум)**.

- підсумкове оцінювання: у формі заліку – як сумарний результат накопичених за семестр балів.

7.2 Організація оцінювання:

Активна робота на лекційних та практичних заняттях оцінюється за виконання завдань під час аудиторної роботи.

Контрольні роботи виконуються після вивчення тематичного блоку на найближчому за графіком навчання практичному занятті

Практичні завдання виконуються протягом семестру, презентується на двох останніх за графіком навчання практичних заняттях.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекційних та практичних занять

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
1. Простір та теорії простору.				
1	Теоретичне різноманіття смислів концепту «простір» та основних просторових понять.	4	2	4
2	Фізичний, біологічний та соціальний виміри простору.	4	2	4
3	Соціологічні та навколосоціологічні теорії простору.	4	-	6
Контрольна робота 1			2	2
2. Соціальний часопростір.				
4	Соціальний хронотоп.	2	2	4
5	Соціальна пам'ять в просторі і часі.	2	2	4
Контрольна робота 2			2	2
3. Соціологічний вимір простору суб'єкта.				
6	Особистісний простір.	2	2	4
7	Простір дому та оселі.	4	2	4
8	Явища топофільії і топофобії.	2	2	
Контрольна робота 3			2	2
4. Відображення соціального простору в мистецтві.				
9	Соціальні аспекти простору в живописі, скульптурі та танці.	2	2	4
10	Мовний простір та простір в літературних творах та кіномистецтві.	2	2	4
Контрольна робота 4			2	2
Практичне завдання (ДЗ)			2	14
Всього:		28	28	64

Загальний обсяг: 120 год., в тому числі:

Лекцій – 28 год.

Практичні заняття – 28 год.

Самостійна робота – 64 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основна (базова):

- Петренко-Лисак А.О. Соціальний простір у міждисциплінарному вимірі. – К.: Вадекс, 2013. – 400 с.

Додаткова:

- Боклах Д.Ю. Дефініції і взаємозв'язок категорій топосу, хронотопу, локусів міста та їх предметна реалізація у міському тексті художнього твору // Наукові записки ХНПУ ім. Г.С. Сковороди. – 2018. – Вип. 1(87). – С. 3-25.
- Вжосек В. Межа та межовість як мисленнєві категорії // Схід/Захід: Історико-культурологічний збірник. – Вип. 13-14: Спец. вид.: Історична пам'ять і тоталітаризм: досвід Центрально-Східної Європи. – Х.: ТОВ «НТМТ», 2009. – С. 291-299.
- Голубчик Г. Місця пам'яті українців як чинник суспільної інтеграції: архетипний підхід // Публічне управління: теорія та практика. – 2015. – Вип. 1. – С. 150-155.
- Дім – століття змін (Home – century of change). – Л.: Шумилович Б.М., 2012. – 215 с.
- Ісаченко І. Зикурати та лабіринти. Архітектура пам'яті. – URL: <http://surl.li/fomqn>

- Кривинська О. Дискурс пограниччя в соціокультурних дослідженнях: теоретико-методологічні аспекти // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. – Вип. 2. – К.: ІПЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2018. – С. 257-271.
- Кручак Ю. Відчуття дому // Галицький кореспондент. 30.10.2014. – URL: <https://gkpress.if.ua/x15598/>
- Манукиян Ю. Звукові ландшафти за часів війни. Голос німоти / Юлія Манукиян // Postimpreza. – URL: <http://surl.li/eaabd>
- Продєєв С. Міся пам'яті та безпам'ятство в культурі // Філософська думка. – 2013. – № 6. – С. 10-13.
- Семерин Х. Малювання просторової пам'яті про революцію гідності в Україні // МІКС: місто, історія, культура, суспільство. – №14. – С. 136-154. – URL: <http://mics.org.ua/journal/index.php/mics/article/view/221/219>
- Скоп Н.С. Хронотоп у соціологічному вимірі: попередній аналіз // Грані. – 139(11). – 2016. – С. 53-57.
- Скокова Л. Дім: реалії і проєкції // Смилова морфологія соціуму / за ред. Н.Костенко. – К.: ІС НАНУ, 2012. – С. 311-352.
- Шафаренко Ж. Ю. Структуралістська методологія дослідження соціального простору // Вісник НТУУ«КІП». Філософія. Психологія. Педагогіка: збірник наукових праць. – 2009. – № 3(27). – Ч.2. – С. 19-22.